

સંચાર વભાગ, કેન્દ્રીય કાર્યાલય, એસ.બી.એસ. માર્ગ,
મુંબઈ-400001

સંચાર વભાગ, કેન્દ્રીય કાર્યાલય, એસ.બી.એસ. માર્ગ,
મુંબઈ -400001
ફોન/ફોન: 022- 22610835
ફેક્સ/ફેક્સ : 91 22 22660358

ભારતીય રઝિર્વ બેંક
ભારતીય રિઝર્વ બેન્ક

વેબસાઈટ: www.rbi.org.in/hindi
વેબસાઈટ: www.rbi.org.in
ઈમેઈલ: helpdoc@rbi.org.in

એપ્રિલ 05, 2018

વિકાસલક્ષી અને નિયમનકારી નીતિઓ પર નિવેદન

આ નિવેદન નિયમન અને દેખરેખને મજબૂત કરવા માટે વવિધિ વિકાસલક્ષી અને નિયમનકારી નીતિના પગલાં નક્કી કરે છે; નાણાંકીય બજારોનું વસિતૃતીકરણ અને પ્રચુરતા; ચલણ વ્યવસ્થાપનની સુધારણા; નાણાંકીય સમાવેશ અને સાક્ષરતાને પ્રોત્સાહન આપવું; અને, ડેટા મેનેજમેન્ટને સરળ બનાવવું.

1. રેગ્યુલેશન અને સુપરવિઝન

1. વર્કિંગ કેપિટલ ફાઈનાન્સમાં ફરજિયાત લોન ઘટક

વર્કિંગ કેપિટલ બોરોઅર્સમાં વધુ ફ્રેડટિ શસિતને પ્રોત્સાહન આપવાના દૃષ્ટિકોણથી, મોટા બોરોઅર્સ માટે ફંડ આધારિત વર્કિંગ કેપિટલ ફાઈનાન્સમાં લઘુત્તમ સ્તરનું 'લોન ઘટક' નક્કી કરવાની દરખાસ કરવામાં આવે છે. આ સંદર્ભમાં પ્રતિસાદ માટે ડ્રાફ્ટ ગાઈડલાઈન્સ જારી કરવામાં આવી રહી છે.

2. કાઉન્ટર સાયક્લીકલ કેપિટલ બફર

5 ફેબ્રુઆરી, 2015 ના રોજ રજૂ કરાયેલી માર્ગદર્શિકાઓના સંદર્ભમાં કાઉન્ટર સાયક્લીકલ કેપિટલ બફર (સીસીસીબી) પરનું માળખું રઝિર્વ બેંક દ્વારા મૂકવામાં આવ્યું હતું. જેમાં એ સલાહ આપવામાં આવી હતી કે જ્યારે સંજોગોની માંગ ઉભી થશે ત્યારે સીસીસીબી સફરયિ કરવામાં આવશે અને સામાન્ય રીતે આ નરિણયની ચાર ક્વાર્ટરના પૂર્વ સમય (lead time) સાથે પૂર્વ -જાહેરાત કરવામાં આવશે. આ માળખામાં મુખ્ય સૂચક તરીકે ફ્રેડટિ-ટુ-જીડીપી ગેપનો સમાવેશ થાય છે, જેનો ઉપયોગ અન્ય પૂરક સંકેતો સાથે થઈ શકે છે, દા.ત., ત્રણ વર્ષ ચાલતી મુદત માટે ફ્રેડટિ ડિપોઝિટ (સી-ડી) ગુણોત્તર (ફ્રેડટિ-ટુ-જીડીપી ગેપ અને જીએનપીએ (GNPA) વૃદ્ધિ સાથે તેના સહસંબંધને ધ્યાનમાં લેતાં), ઔદ્યોગિક દૃષ્ટિકોણ (આઈઓ) મૂલ્યાંકન ઇન્ડેક્સ (જીએનપીએ વૃદ્ધિ સાથે તેના સહસંબંધની યોગ્ય

નોંધ સાથે), અને વ્યાજ કવરેજ રેશિયો (ક્રેડિટ-ટુ-જીડીપી ગેપ સાથે તેના સહસંબંધને જોતાં). સીસીસીબી સૂચકાંકોની સમીક્ષા અને આનુભાવિક પરીક્ષણના આધારે એટલું નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે હાલના તબક્કે સીસીસીબીને સફરિ કરવા માટે જરૂરી નથી.

3. ભારતીય હિસાબી ધોરણો (Ind AS) અમલીકરણ ને સ્થગિત કરવું

અનુસૂચિત કોમર્શિયલ બેંકો એ (એસસીબી), પ્રાદેશિક ગ્રામ્ય બેંકો (આરઆરબી) ને બાદ કરતાં, ફેબ્રુઆરી 11, 2016 ના અમારા પરિપત્ર દ્વારા એપ્રિલ 1, 2018 થી ભારતીય હિસાબી ધોરણો (Ind AS) નો અમલ કરવાનો હતો. જો કે, જરૂરી કાયદાકીય સુધારા - બેન્કિંગ રેગ્યુલેશન એક્ટ 1949ના ત્રીજા શેડ્યુલ મુજબ ઈન્ટરસ્ટ્રી હેઠળના એકાઉન્ટ્સ સાથે સુસંગત, નાણાકીય નવિદ્યોત્ત્ત સ્વરૂપ બનાવવા માટે સરકારની વચિારણા હેઠળ છે. આને તથા ઘણી બેન્કોની સજ્જતાને ધ્યાનમાં લેતા, એક વર્ષ સુધી, કે જ્યાં સુધીમાં જરૂરી કાયદાકીય ફેરફારોની અપેક્ષા છે, Ind AS ના અમલને સ્થગિત કરવાનું નક્કી કર્યું છે.

4. પેમેન્ટ સિસ્ટમ ડેટા સંગ્રહ

તાજેતરના સમયમાં, ભારતની પેમેન્ટ ઈકોસિસ્ટમ નવી પેમેન્ટ સિસ્ટમ, પ્લેયર્સ અને પ્લેટફોર્મ્સના ઉદભવ સાથે નોંધપાત્ર રીતે વસિત્ત થઈ છે. ડિજિટલ ચૂકવણીમાં વૃદ્ધિની તંદુરસ્ત ગતિ જાળવી રાખીને ડેટા ભંગમાંથી થતાં જોખમ ઘટાડવા માટે શ્રેષ્ઠ વૈશ્વિક ધોરણોને અપનાવીને અને સતત નરીક્ષણ અને દખરેખથી પેમેન્ટ સિસ્ટમ ડેટાની સલામતી અને સફિયોરીટીની ખાતરી કરવી જરૂરી છે.

એવું જણાયું છે કે હાલમાં ચોક્કસ પેમેન્ટ સિસ્ટમ ઓપરેટર્સ અને તેમના આઉટસોર્સિંગ પાર્ટનર પેમેન્ટ સિસ્ટમ ડેટાને દેશમાં અંશતઃ કે સંપૂર્ણ રીતે સ્ટોર કરે છે. સુપરવાઈઝર હેતુઓ માટે તમામ ચૂકવણી માહિતીની નરિક્ષણ એક્સેસ મેળવવા માટે, તે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે તમામ પેમેન્ટ સિસ્ટમ ઓપરેટર્સ એ સુનશિયતિ કરશે કે તેમના દ્વારા સંચાલિત પેમેન્ટ સિસ્ટમો સાથે સંબંધિત ડેટા 6 મહિનાની અંદર માત્ર દેશની અંદર સંગ્રહિત થાય છે. આ સંદર્ભમાં વગિતવાર સૂચનો એક સપ્તાહમાં આપવામાં આવશે.

II. નાણાકીય બજારો

5. આઈઆરએસ માર્કેટમાં બિન-નિવાસીઓ માટે પ્રવેશ

રૂપી ઈન્ટરેસ્ટ રેટ સ્વેપ (આઈઆરએસ) માર્કેટ, જોકે તે ઈન્ટરેસ્ટ રેટ ડેરીવેટીવ માર્કેટમાં સૌથી વધારે પૂરવાલિતા ધરાવે છે, તે હજુ પણ મોટી બેન્કોને જોખમનું સંચાલન કરવા માટે સક્ષમ કરે એટલી ઊંડાઈ નથી ધરાવતું. ઓછી સહભાગિતા અને વભિન્ન દૃષ્ટિબિદિઓની પારમાણિક ગેરહાજરી કમિતની બનિકાર્યક્ષમતામાં પરણિમે છે, જે સહભાગીતાને વધુ મુશ્કેલ બનાવે છે. સાથે સાથે, તે પણ સમજી શકાય છે કે રૂપી ઈન્ટરેસ્ટ રેટના ઓક્શોર સ્વેપ માટે સફરિ બજાર છે, ભારતીય બજારો બિન-નિવાસી પ્લેયર્સ જેવા કે FPIs દેવું વધારીને સહભાગી બન્યા તેનું સાક્ષી છે. જુદા જુદા સહભાગીઓનો સમાવેશ કરે તેવું ઊંડું આઈઆરએસ માર્કેટ વકસિત કરવાના હેતુથી બિન-નિવાસીઓને

ભારતમાં 'રૂપી આઈઆરએસ માર્કેટ' માં પ્રવેશ કરવાની મંજૂરી આપવાની દરખાસૂત કરવામાં આવી છે. મે 2018 ના અંત સુધીમાં જાહેર ટપિપણીઓ માટે વગિતવાર ડ્રાફ્ટ નયિમન બહાર પાડવામાં આવશે.

6. રૂપી સ્વેપ્શનની રજૂઆત

ડસિમ્બર 2016 માં આરબીઆઈએ પી.જી.આપ્ટે વસ્કગિ ગુરુપની ભલામાણોને પગલે 'રૂપી ઇન્ટરેસ્ટ રેટ ઓપ્શનસ (આઈઆરઓ)' ની રજૂઆત કરી હતી. શરૂઆતમાં માત્ર 'સાદા વેનીલા વ્યાજ દર વકિલ્પો' ની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી ત્યારબાદ, કોર્પોરેટ સહતિના માર્કેટ સહભાગીઓએ વ્યાજ દર જોખમને અસરકારક રીતે સંચાલિત કરવા માટે સ્વેપ્શનસની જરૂરિયાત દર્શાવી છે. ફક્સિડ ઇન્કમ મની માર્કેટ અને ડેરવિટવિ એસોસિએશન ઓફ ઇન્ડિયા (એફઆઈએમએમડીએ-FIMMDA) એ તેના સભ્યો વતી આવીજ વનિંતી પાઠવી છે. તેથી, રૂપિયામાં વ્યાજ દરના સ્વેપ્શનસને મંજૂરી આપવાની દરખાસૂત કરવામાં આવી છે જેથી વ્યાજદરના જોખમનો બચાવ કરવા માંગતા લોકો માટે સમયની વધુ લવચકિતા (flexibility) આપી શકાય. દશિાનર્દિશો એપ્રિલ 2018 ના અંત સુધીમાં જારી કરવામાં આવશે

7. રજિસ્ટર્ડ ઇન્ટરેસ્ટ અને પ્રિન્સિપાલ સિક્યોરિટીઝના અલગ વેપાર (STRIPS) દિશા નિર્દેશોની સમીક્ષા

રઝિસ્વ બેંકે એપ્રિલ 2010 માં સરકારી સિક્યોરિટીઝમાં 'રજિસ્ટર્ડ ઇન્ટરેસ્ટ અને પ્રિન્સિપાલ સિક્યોરિટીઝ ના અલગ ટ્રેડિંગ (STRIPS) રજૂ કર્યા હતા. થોડાક પ્રારંભિક ઉત્સાહ પછી, આ પ્રોડક્ટને બજારમાં વધારે પ્રતિસાદ ન મળ્યો. સ્ટ્રીપ્સ(STRIPS) માં વેપારને પ્રોત્સાહન આપવાની દ્રષ્ટિથી બજારની આવશ્યકતાઓ સાથે તેને વધુ સંલગ્ન કરીને અને રોકાણકારોની વિવિધ જરૂરિયાતોને પહોંચી વળવા માટે આ માર્ગદર્શિકાઓની સમીક્ષા કરવાની દરખાસૂત છે. સુધારેલા દશિાનર્દિશો એપ્રિલ 2018 ના અંત સુધીમાં જારી કરવામાં આવશે.

8. બિન-વ્યક્તિગત બજાર સહભાગીઓ માટે લીગલ એન્ટિટી આઈડેન્ટિફાયર (LEI)

વૈશ્વિક નાણાંકીય કટોકટી પછી વધુ સારા જોખમ સંચાલન માટે નાણાંકીય ડેટા સિસ્ટમ્સની ગુણવત્તા અને ચોકસાઈને સુધારવા માટે લીગલ એન્ટિટી આઈડેન્ટિફાયર (LEI) કોડને એક મહત્ત્વના પગલા તરીકે સંકલ્પવામાં આવે છે. LEI એ એક 20-અક્ષરનો અનન્ય ઓળખ કોડ છે જે નાણાંકીય વ્યવહારોના પક્ષોને આપવામાં આવે છે. આરબીઆઈ એ પહેલાથી જ ઓવર-ધ-કાઉન્ટર (ઓટીસી) ડેરવિટવિઝ પ્રોડક્ટ્સના વ્યાજ દર, ચલણ અને ફ્રેડિટ બજારોમાં તમામ માર્કેટ સહભાગીઓ માટે LEI કોડ લાગુ કર્યા છે. તે મોટા કોર્પોરેટ બોરોઅર્સ માટે પણ લાગુ કરવામાં આવી હતી. નાણાંકીય બજારોમાં પારદર્શિતા વધારવા માટેના આ પ્રયત્નોને ચાલુ રાખીને, બિન-વ્યક્તિઓ દ્વારા વ્યાજ દર, ચલણ અથવા ફ્રેડિટ બજારોમાં હાથ ધરવામાં આવેલા તમામ નાણાંકીય બજારના વ્યવહારો માટે LEI પદ્ધતિ અમલમાં મૂકવાની દરખાસૂત કરવામાં આવી છે. ડ્રાફ્ટ દશિા નર્દિશો એપ્રિલ 2018 ના અંત સુધીમાં જારી કરવામાં આવશે.

9. ભારતમાં સીધા વિદેશી રોકાણના રિપોર્ટિંગ માટે 'સિંગલ માસ્ટર ફોર્મ' ની રજૂઆત

હાલમાં ભારતમાં સીધું વિદેશી રોકાણ, બિન-નવાસીઓ દ્વારા ઈક્વિટી શેર્સ, કમ્પલસરી કન્વર્ટિબલ પ્રેફરન્સ શેર, કમ્પલસરી કન્વર્ટિબલ ડેબિન્યુર્સ, શેર વોરન્ટ્સ વગેરે જેવાં યોગ્ય સાધનો મારફતે રોકાણકાર કંપની દ્વારા જારી કરીને અથવા મર્યાદિત જવાબદારી ભાગીદારી (એલએલપી) માં મૂડીમાં યોગદાન આપીને રિપિટરીએબલ આધાર પર કરવામાં આવે છે. હાલમાં, વિદેશી રોકાણને પરણિમે ઉપરના વ્યવહારોનો અહેવાલ જુદા જુદા પ્લેટફોર્મ્સ / મોડ્સમાં વધિતિ રીતે કરવામાં આવે છે. રજિસ્ટર્ડ બેંક સિંગલ માસ્ટર ફોર્મ મારફતે 30 જૂન, 2018 સુધીમાં એક ઓનલાઈન રિપોર્ટિંગ રજૂ કરવાની યોજના ધરાવે છે જે તમામ રિપોર્ટિંગની જરૂરિયાતને સમાપ્ત કરશે, પછી ભલે ગમેતે વિદેશી સાધન મારફતે વિદેશી રોકાણ કરવામાં આવ્યું હોય.

10. અધિકૃત ડીલરો (Authorised Dealers) દ્વારા અહેવાલ

હાલમાં, પ્રેષક (રેમીટર) દ્વારા કરાયેલી જાહેરાત (declaration)ના આધારે લાંબાઈઝડ રેમિટન્સ સ્કીમ (એલઆરએસ) હેઠળના વ્યવહારોને અધિકૃત ડીલર (એડી) બેંકો દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી રહી છે. આથી એડી બેંકો માટે એ નરિંકષણ/સુનશિયતિ કરવું મુશ્કેલ છે કે રેમીટરે બહુવધિ એડી બેંકોનો સંપર્ક કરીને નયિત મર્યાદાનો ભંગ કર્યો નથી. સુધારેલા નરિંકષણના ઉદ્દેશ્ય સાથે અને એલઆરએસ મર્યાદાઓનું પાલન કરવાની સુનશિયતિ સાથે, બેંકો દ્વારા વ્યક્તિગત વ્યવહારોના રોજદિ રિપોર્ટિંગ માટે એક પદ્ધતિ રજૂ કરવામાં આવે તેવું નક્કી કરવામાં આવ્યું છે. આનાથી, બીજી બાબતોની સાથે, એડી બેંકોને વધુ નાણાં મોકલવાની મંજૂરી આપતા પહેલાં વ્યક્તિ દ્વારા પહેલેથી મોકલવામાં આવેલા રેમીટન્સને જોવા માટે સક્ષમ બનાવશે જેથી બહુવધિ એડી બેંકોનો સંપર્ક કરીને એલઆરએસની મર્યાદાનો ભંગ કરનાર રેમીટરની શક્યતા દૂર કરી શકાય. આ સંદર્ભમાં વગિતવાર સૂચનો ટૂંક સમયમાં જ આપવામાં આવશે.

III. કરન્સી મેનેજમેન્ટ

11. કેશ-ઈન-ટ્રાન્ઝિટ (સીઆઈટી) ઉદ્યોગો અને સીઆઈટી ઉદ્યોગ દ્વારા સેલ્ફ-રેગ્યુલેટરી સંગઠનના પ્રમોશન માટેનાં ધોરણો

ફેબ્રુઆરી 7, 2018 ના વકાસલક્ષી અને નયિમનકારી નીતિઓના નવિદનમાં, રજિસ્ટર્ડ બેંકો તેના દ્વારા ગઈ બે ઉચ્ચસ્તરીય આંતર-એજન્સી સમિતિઓની ભલામણોને અમલમાં મૂકવાની સમયમર્યાદા જાહેર કરી હતી, જેમાં ખજાનાની હેરફેરની સલામતી સહિત ચલાવેલ વ્યવસ્થાપનના સુધારણા માટેનાં પગલાં સૂચવવાના હતાં. આ સમિતિઓએ, બીજી બાબતોની સાથોસાથ, રોકડ લોજિસ્ટિક્સ ઉદ્યોગ (cash logistic industries) માટે લઘુત્તમ ધોરણોની આવશ્યકતાઓ અને સેલ્ફ-રેગ્યુલેટરી સંસ્થા (એસઆરઓ) નું પ્રમોશન કરવાની ભલામણ કરી હતી.

i) નવેમ્બર 2006 માં રજિસ્ટર્ડ બેંક દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા 'ફાઈનાન્સિયલ સર્વિસિસના આઉટસોર્સિંગમાં મેનેજિંગ રિસ્ક અને કોડ ઓફ કંડક્ટ પરની માર્ગદર્શિકા' હેઠળ, બેંક સૂતરે રોકડ સંચાલન અને લોજિસ્ટિક્સ મહદ અંશે કેશ ઈન ટ્રાન્ઝિટ (સીઆઈટી) કંપનીઓ અને કેશ રીપેન્મેન્ટ એજન્સીઓ (સીઆરએસ)ને આઉટસોર્સ કરવામાં

આવી છે. તેમ છતાં, હાલમાં આ ઉદ્યોગ માટે કોઈ નયિમન અથવા દેખરેખ નથી. આ ક્ષેત્રની તંદુરસ્ત વૃદ્ધિ પ્રોત્સાહન આપવા અને આ એજન્સીઓ દ્વારા ચલાવેલી હેરફેર સાથે સંકળાયેલા જોખમોને ઘટાડવાના હેતુથી, રજિસ્ટ્રેશન બેન્ક ઇચ્છશે કે બેન્કો એ સુનિશ્ચિત કરે કે તેમના દ્વારા રોકાયેલી સીઆઈટી કંપનીઓ / સીઆરએસ લઘુત્તમ નયિત ધોરણોને અનુસરે છે. બેન્કોને આ સંબંધમાં સૂચનાઓ એક મહિનાની અંદર આપવામાં આવશે.

ii) જ્યાં સુધી યોગ્ય વૈધાનિક માળખું ઉભું ન થાય ત્યાં સુધી સીઆઈટી (CIT) ઉદ્યોગ અને અન્ય લાગુ કાયદાઓ માટેના લઘુત્તમ ધોરણોનું પાલન કરવા માટે બેન્ક ઉદ્યોગોના સ્વ-નયિમન સાથે વકાસ કાર્ય હાથ ધરવા માટે સ્વયં-નયિમનકારી સંગઠન (એસઆરઓ-SRO) ને ઉત્તેજન આપવા રોકડ સંચાલન ઉદ્યોગને પ્રોત્સાહન કરશે.

12. સેન્ટ્રલ બેન્ક ડિજિટલ કરન્સી

પ્રાઈવેટ ડિજિટલ ટોકેન્સના ઉદભવ અને ફિયાટ પેપર / મેટાલિક મની મેનેજિંગના વધતા ખર્ચ જેવા પરિબલો સાથે ચુકવણી ઉદ્યોગના લેન્ડસ્કેપમાં ઝડપી પરિવર્તનોને લીધે, વર્ણવવાપી કેન્દ્રીય બેન્કોએ ફિયાટ ડિજિટલ ચલાવેલ રજૂ કરવાનો વકલિપ શોધી કાઢ્યો છે. જ્યારે ઘણી કેન્દ્રીય બેન્કો હજી ચર્યામાં વ્યસ્ત છે, ત્યારે રજિસ્ટ્રેશન બેન્ક દ્વારા ઈન્ટર-ડિપાર્ટમેન્ટલ ગ્રુપનું નર્માણ કરવામાં આવ્યું છે અને તે કેન્દ્રીય બેન્ક ડિજિટલ ચલાવેલ રજૂ કરવા માટે ઇચ્છનીયતા અને શક્તિ પર માર્ગદર્શન પૂરું પાડશે. જૂન- 2018 સુધીમાં રિપોર્ટ રજૂ કરવામાં આવશે.

13. વર્ચુઅલ કરન્સીથી રીંગ-ફેન્સીંગ રેગ્યુલેટેડ એન્ટીટીઝ

તકનીકી નવીનતાઓ, જેમાં તે અંતર્ગત વર્ચ્યુઅલ કરન્સીનો સમાવેશ થાય છે, તેમાં નાણાંકીય વ્યવસ્થાની કાર્યક્ષમતા અને સમાવિષ્ટતાને સુધારવા માટેની ક્ષમતા છે. જો કે, વર્ચ્યુઅલ કરન્સી (વીસી), જેને વિવિધ ફરિટો કરન્સી અને ફરિટો અસૂક્યામતો(એસેટ્સ) તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે, તેમાં અન્ય બાબતો સહિત ગ્રાહક સુરક્ષા, બજારની અખંડિતતા અને મની લોન્ડરિંગની ચિંતાઓ ઊભી થાય છે. રજિસ્ટ્રેશન બેન્ક વારંવાર આવી વર્ચ્યુઅલ કરન્સી સાથે વ્યવહારમાં સંકળાયેલા વિવિધ જોખમો સંબંધિત બટિકોઈન્સ સહિતના વર્ચ્યુઅલ કરન્સીના વપરાશકર્તાઓ, ધારકો અને વેપારીઓને ચેતવણી આપી છે. સંકળાયેલા જોખમોને ધ્યાનમાં રાખીને, તે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે, તાત્કાલિક અસરથી, આરબીઆઈ દ્વારા નયિમન થતી એન્ટીટીઝ VCs સાથે સંકળાયેલા અથવા પતાવટ કરતા કોઈ પણ વ્યક્તિગત અથવા વ્યવસાય સંહિતાઓ સાથે કામ કરતી નથી અથવા સેવા પૂરી પાડતી નથી. નયિમનકર્તા સંસ્થાઓ જે પહેલેથી જ આવી સેવાઓ પ્રદાન કરે છે તે નર્દિષ્ટ સમયની અંદર આ સંબંધમાંથી બહાર નીકળશે. આ બાબતમાં એક પરિપત્ર અલગથી જારી કરવામાં આવે છે.

IV. નાણાંકીય સમાવેશ અને સાક્ષરતા

14. બંધબેસતી નાણાંકીય સાક્ષરતા સામગ્રી

વિવિધ લક્ષ્યાંક જૂથોમાં નાણાંકીય શક્ષણ આપવા માટે 'એક માપ બધાને બંધ બેસે' તેવો અભિગમ ઓછો ઇષ્ટતમ છે. વિભિન્ન લક્ષ્ય જૂથોને પહોંચાડવાની નાણાંકીય શક્ષણની સામગ્રીઓને તેમના લક્ષણિક લક્ષ્ય જૂથને લાયક કરવા માટે કસ્ટમાઈઝ્ડ કરવાની જરૂર છે. રજિસ્ટ્રેશન બેન્ક પાંચ નર્દિષ્ટ લક્ષ્યાંક જૂથો માટે સુસંગત નાણાંકીય સાક્ષરતા

સામગ્રી વકસાવવાની પ્રક્રિયામાં છે. અર્થાત, ખેડૂતો, નાના સાહસિકો, શાળાનાં બાળકો, સ્વ-સહાય જૂથો અને વરષિક નાગરિકો, જેનો ઉપયોગ ટ્રેઈનર્સ દ્વારા કરી શકાય છે. 15 દવિસની અંદર પાંચ પુસ્તકાઓના સ્વરૂપમાં સમાવષ્ટો બહાર પાડવામાં આવશે.

15. લીડ બેન્ક સ્કીમની સુધારણા

બેન્કો અને સરકારી એજન્સીઓ વચ્ચે સંકલનની સ્થાપના કરીને જિલ્લા / રાજ્યોના આર્થિક વકાસ સુનશિયતિ કરવા માટે લીડ બેન્ક સ્કીમ શરૂ કરવામાં આવી હતી. આ યોજનાની છેલ્લી સમીક્ષા 2009 માં અધ્યક્ષ તરીકે રઝિર્વ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયાના ભૂતપૂર્વ ડેપુટી ગવર્નર, શ્રીમતી ઉષા થોરાટ, હેડળની "હાઈ લેવલ કમિટી" દ્વારા કરવામાં આવી હતી. વર્ષો દરમિયાન નાણાંકીય ક્ષેત્રે ઘણા ફેરફાર થતાં, રઝિર્વ બેન્ક ઓફ ઇન્ડિયાએ યોજનાની અસરકારકતાના અભ્યાસ માટે અને તેની સુધારણા માટેના પગલાં સૂચવાવા માટે બેન્કના "એક્ઝિક્યુટિવ ડિરેક્ટરોની કમિટી" ની રચના કરી હતી. હવે સમિતિએ તેની ભલામણો સુપરત કરી છે અને ભલામણ પર આધારિત લીડ બેન્ક સ્કીમને ફરીથી સંપાદિત કરવાનો નિર્ણય કર્યો છે જેથી તે વધુ સુસંગત બને. સુધારેલી યોજનાની સૂચનાઓ બેંકોને 15 દવિસની અંદર આપવામાં આવશે.

V-ડેટા મેનેજમેન્ટ

16. આરબીઆઈ ડેટા સાયન્સ લેબનું સર્જન

આરબીઆઈ જેવી સંપૂર્ણ સેવા સેન્ટરલ બેન્ક, વિવિધ જવાબદારીઓ, ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર મેનેજમેન્ટ, ચલાવણ વ્યવસ્થાપન, ટેવું મેનેજમેન્ટ, અનામત સંચાલન, બેંકિંગ નયિમન અને દેખરેખ, નાણાંકીય સમાવેશ, નાણાંકીય બજારની ગુપ્ત માહિતી અને વશિલેષણ અને સમગ્ર નાણાકીય સ્થિતિ - સંબંધિત માહિતીનો ઉપયોગ કરવો અને આગાહી કરવી, અટકળો, સર્વેલન્સ અને પ્રારંભિક-ચેતવાણી શોધવાની ક્ષમતાઓને સુધારવા માટે યોગ્ય ફિલ્ટર્સને લાગુ કરવા, કેજે બધા નીતિ ગઢવામાં ઉપયોગી બને છે, માહિતી ભેગી કરવી, કમ્પ્યુટરિંગ ક્ષમતા અને વશિલેષણાત્મક ટૂલક્રિમાં ચાલી રહેલા વસિકોટના પગલે, નયિમનકારી વળતર અને સર્વેક્ષણો દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવેલા ડેટાથી જ નહીં, પરંતુ ડિજિટલ વશિવમાં ગ્રાહક ફરિયાપ્રતિક્રિયાઓમાંથી સ્ત્રોત થયેલ માળખાગત અને અનોપચારકિ વાસ્તવકિ-સમયની માહિતીના મોટા જથ્થાથી નીતિનિર્માણને લાભ થયો છે. તદ્દનુસાર, આરબીઆઈની અંદર ડેટા સાયન્સીસ લેબની સ્થાપના દ્વારા નિષ્ણાતો અને ઉભરતા વશિલેષકો, આંતરકિ અને પારશ્વમાં, જેમને કોમ્પ્યુટર સાયન્સ, ડેટા એનાલિટિક્સ, સ્ટેટીસ્ટિક્સ, ઇકોનોમિક્સ, ઇકોનોમેટ્રિક્સ અને / અથવા ફાયનાન્સમાં બીજી બાબતોની તાલીમ આપીને મોટા પાયે ડેટા એનાલિટિક્સની શક્તિનો લાભ લેવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે. એવી કલ્પના કરવામાં આવે છે કે એકમ ડિસેમ્બર 2018 સુધીમાં કાર્યરત થશે.

જોસ જે કટ્ટુર
મુખ્ય મહા પ્રબંધક

પ્રેસ પ્રકાશન: 2017-2018/2642